

ВІДГУК
офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Горіної Ганни Олександрівни
на дисертаційну роботу **Згурської Юлії Вікторівни**
на тему: «Теоретико-методичне забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 242 – Туризм

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Міжнародний діловий туризм є важливою складовою глобальної економіки, що сприяє розвитку міжнародних зв'язків, стимулює економічний ріст і сприяє культурному обміну. В умовах глобалізації економіки та зростаючої конкуренції на світовому ринку, розвиток міжнародного ділового туризму стає все більш актуальним. Міжнародний діловий туризм відіграє ключову роль у розвитку світової економіки. За даними Світової туристичної організації (UNWTO), ділові подорожі складають значну частину світового туристичного потоку. Вони сприяють залученню іноземних інвестицій, розвитку інфраструктури, створенню нових робочих місць та збільшенню доходів від туристичних послуг. Тому теоретико-методичне забезпечення розвитку цієї галузі є важливим для підвищення конкурентоспроможності країн на міжнародному ринку.

Зростання глобалізації призводить до збільшення кількості міжнародних ділових подорожей. Багато компаній розширюють свою діяльність на міжнародному рівні, що вимагає частих ділових зустрічей, участі в конференціях, виставках та інших заходах. Це вимагає розробки ефективних методик управління діловим туризмом, включаючи логістику, управління часом, комунікацію та забезпечення безпеки. Міжнародний діловий туризм сприяє культурному обміну та зміцненню міжнародних зв'язків. Ділові подорожі дозволяють представникам різних культур обмінюватися досвідом, знаннями та встановлювати довготривалі партнерські відносини.

Саме тому, актуальними є дослідження за результатами яких буде сформовано наукову позицію щодо особливостей розвитку методик управління діловим

туризмом, включаючи міжкультурну комунікацію та адаптацію до різних культурних середовищ. Створення теоретичного та практичного підґрунтя для розвитку міжнародного ділового туризму є актуальним завданням, і дослідження авторки відповідає цим потребам. Наведені аргументи дозволяють зазначити, що тема дисертаційної роботи є актуальною та практично значущою.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями.

Дисертація Згурської Ю.В. виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця: «Практичні рекомендації щодо створення мультимедійної мапи місцевості – об'єкта природно-заповідного фонду, пам'ятника природи «Саржин яр (м. Харків)» (номер державної реєстрації 01210113980), де особисто здобувачем виконано Розділ I «Аналітичний огляд мультимедійних карт»; «Стратегія створення цифрової екосистеми споживання туристичних послуг інтеграції фізичного та віртуального простору» (номер державної реєстрації 0123U104010), де особисто здобувачем виконано Розділ I «Особливості безпеки даних у цифровому середовищі».

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їхня достовірність

Дисертація Згурської Ю.В. за своїм змістом, рівнем наукової новизни, систематизацією матеріалу, висновками та пропозиціями є завершеною та самостійно виконаною науковою працею. Дисертація виконана в межах визначеної теми, мети, завдань, отримані результати науково обґрунтовані, спрямовані на вирішення науково-практичного завдання із розвитку теоретичних засад, наукових підходів та практичних рекомендацій стосовно забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму, що в цілому вносить вагомий внесок у відновлення та розвиток міжнародного ділового туризму в Україні.

Дисертаційна робота характеризується науковою глибиною та логічністю. Згурська Ю.В. володіє ґрунтовними знаннями предмета та методології досліджень.

Результатом проведеного наукового дослідження є досягнення визначеної мети шляхом виконання поставлених дисертанткою завдань, про що свідчать висновки до кожного розділу та дисертації загалом.

Можна підкреслити, що обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, які представлені у дисертації Згурської Ю.В., підтверджено опрацюванням значної кількості наукових праць вітчизняних та іноземних дослідників, використанням належного обсягу статистичної інформації за тематикою дослідження та апробацією результатів дослідження. Компаративний аналіз літературних джерел вітчизняних і зарубіжних вчених дозволив розвинути структурний каркас міжнародного ділового туризму з урахуванням світових тенденцій та специфіки інноваційних змін туристичної галузі в Україні.

Достовірність дисертації підтверджується документами про впровадження у діяльність суб'єктів господарювання реального сектору, а також опублікованими працями та апробацією результатів наукового дослідження на конференціях різного рівня, що наводяться у додатках дисертаційної роботи.

4. Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Результати проведених автором наукових досліджень характеризуються науковою новизною, елементи якої розвивають теоретичні та удосконалюють методичні засади з формування, оцінювання та удосконалення організації міжнародного ділового туризму в Україні. Проведене дослідження дає можливість обґрунтувати низку висновків і рекомендацій теоретичного та практичного змісту.

Зокрема, слід відзначити розглянуті авторкою ключові методичні підходи до дефініції концепту ділового туризму відповідно до поглядів як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників у сфері туризму, крім того, викладено власне авторське розуміння даного явища, яке розкриває сутність міжнародного ділового туризму в рамках сучасних глобальних соціокультурних трансформацій (стор. 21-44) .

Досліджено специфічні галузево-обумовлені фактори впливу та ресурсну базу міжнародного ділового туризму на прикладі міста Харкова, і продемонстровано, що їх взаємодія сприятиме залученню існуючої інфраструктури

до сприяння розвитку ділового співробітництва в містах (стор. 63-68).

Авторкою *удосконалено* методичні підходи до аналізу впливу муніципальної політики у сфері міжнародного співробітництва на розвиток міжнародного ділового туризму (на прикладі Харківської міської ради), як фундаменту розвитку міжнародного ділового туризму, скомпільовано інституційно-правові аспекти та організаційно-правові форми міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування, як базових основ реалізації політики залучення потенційних гравців міжнародного ділового туризму на різних рівнях комунікації (стор. 98-115); *запропоновано* механізм інтенсифікації міжнародного ділового туризму та привабливості певної території як туристичної дестинації для ділових мандрівників за рахунок транскордонного співробітництва; *обґрунтовано*, що у контексті міжнародного ділового туризму транскордонне співробітництво може стати рушієм розвитку, створюючи можливості для співпраці та інновацій (стор. 115-119); *розроблено* науковий базис сталого розвитку туризму у розрізі стратегії сталого розвитку ООН, на підставі якого автором розроблено основні рекомендації щодо теоретико-методичного забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму в Україні (стор. 134-141).

Усе вищеперераховане стало науковим підґрунтям для розробки методичного забезпечення функціонування міжнародного ділового туризму на засадах RBM-підходу та принципів підходів та щодо формування Концепції розвитку галузі міжнародного ділового туризму в Україні на період до 2028 року. Сформульовано стратегічні й операційні цілі та відповідні завдання щодо їхнього досягнення, що лягло в основу розроблення фреймової моделі. Розроблено рамку моніторингу і оцінювання імплементації Концепції. Визначено показники досягнення очікуваних результатів впровадження Концепції. Визначено та розроблено основні етапи, шляхи та строки їх реалізації, змодельовано та проаналізовано фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, що можуть потенційно вплинути на досягнення кінцевої мети. Виокремлено ризики, визначено їхній сукупний рівень й прогнозований напрям впливу та запропоновано дії для запобігання ризику для кожної операційної цілі (стор.142-182).

Відповідно до вищевикладеного, проведене дослідження відзначається

науковою новизною, практичною значущістю та розробкою нових підходів до забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму. Поставлені автором мета та завдання дисертації виконані. Висновки, сформульовані у дисертаційній роботі, відповідають її змісту, підтверджують глибину та наукову оригінальність проведеного дослідження.

5. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів

Теоретична цінність роботи полягає у поглибленні теоретичних, методичних, праксеологічних основ забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму та розробленні науково-практичних рекомендацій з метою забезпечення цілісності теоретичних розробок щодо теоретико-методичного забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму, надання їм системного характеру, зокрема в умовах війни та післявоєнного відновлення. Основні положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, відрізняються новизною та розвивають понятійно-категоріальний апарат розвитку міжнародного ділового туризму. За результатами досліджень визначено ключові детермінанти розвитку міжнародного ділового туризму та обґрунтовано основні підходи до його розвитку.

Практична значимість наукових результатів полягає в тому, що розроблені в дисертації підходи, методи й отримані результати є методичними засадами забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму. Наукові результати та практичні рекомендації, отримані в дисертаційній роботі, дозволять оптимізувати використання наявної інфраструктури та ресурсної бази міжнародного ділового туризму, удосконалити механізми управління галуззю на регіональному та державному рівнях, налагодити взаємодію між основними бенефіціарами та стейкхолдерами міжнародного ділового туризму задля забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму.

Наукові розробки доведені до практичного використання, про що свідчать довідки про впровадження рекомендацій автора в практичну діяльність в Асоціації ділового туризму України (довідка б/н від 16.10.2023 р.), Управлінні туризму та промоції Київської міської державної адміністрації (довідка № 065-734 від 13.10.2023 р.). Окремі положення дисертаційної роботи використано в освітньому

процесі Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

6. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження Згурської Ю.В. опубліковано у 12 наукових працях, у тому числі: 1 стаття в міжнародному науковому журналі, 5 статей у фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 6 тез доповідей та матеріалів конференцій.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам та академічна доброчесність

Оформлення дисертації повністю відповідає вимогам Наказу МОН України №40 від 12.10.2017 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами від 31.05.2019 р.

Положення дисертаційної роботи не містить текстових запозичень інших авторів без посилання на відповідне джерело. Дисертація та наукові публікації виконані автором із дотриманням принципів академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Поряд з викладеними позитивними характеристиками дисертаційної роботи, вона не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень. Зокрема, вважаємо за необхідне надати такі зауваження:

Автором надано конкретну послідовність етапів розробки концептуальних засад розвитку міжнародного ділового туризму в Україні на основі RBM (с. 146-154), однією із складових якої є управління ризиками. Між тим, автором недостатньо аргументовано визначено яким саме чином та з використанням якого математичного апарату пропонується проводити оцінку наведених видів ризиків, що можливі під час формування та реалізації Концепції.

2. В роботі значну увагу приділено дослідженню ключових факторів, що впливають на розвиток міжнародного ділового туризму (розділ 2), зокрема, впливу

сучасних інформаційних технологій та змін у сфері комунікацій на розвиток міжнародного ділового туризму. Але автором зовсім не приділено уваги задачі забезпечення безпеки і захисту інформаційних ресурсів суб'єктів туристичної діяльності, яка в сучасних умовах набуває все більшої важливості.

3. У другому розділі дисертаційного дослідження автором проведено аналіз сучасного стану розвитку міжнародного ділового туризму, що дозволило визначити основні тенденції, проблеми та перспективи його розвитку, а також ключові фактори, що впливають на його функціонування. Разом з тим, задля поглиблення аналізу доцільно було би проаналізувати динаміку міжнародних туристичних прибуттів по країнах світу за діловою та професійною метою подорожі, порівняти ці данні зі статистикою подорожей за особистою метою.

4. Висвітлена типологізація специфічних загроз та ризиків розвитку ринку туристичних послуг (с. 138, рис. 3.2.) значно виграла б за рахунок авторського розширення та доповнення, особливо блоку «безпекових» загроз і ризиків.

5. Віддаючи належне запропонованій концепції розвитку міжнародного ділового туризму в Україні слід зазначити, що її доповнення контрольними кількісними показниками дозволило би більш якісно визначити ступінь досягнення поставлених в Концепції стратегічних цілей та поточних завдань.

6. У роботі широко застосовується поняття «міжнародний діловий туризм», визначено ресурсну базу та чинники його розвитку, запропоновано концепцію розвитку міжнародного ділового туризму в Україні тощо, проте відсутнє авторське бачення цієї дефініції. На наш погляд робота виграла б, якщо автор запропонував власне бачення цієї категорію, розширивши понятійно-категоріальний апарат туризмологічної науки.

В цілому, наведені зауваження не знижують наукової та практичної цінності проведеного Згурською Ю.В. дослідження та не відбиваються на загальній позитивній оцінці дисертації.

9. Загальні висновки.

Дисертація Згурської Юлії Вікторівни на тему «Теоретико-методичне забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму», що представлена на

здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 242 – Туризм, є самостійною, завершеною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо вирішення конкретного наукового завдання.

Дисертація виконана особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, перелік умовних позначень, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

Загалом за своїм змістом, актуальністю, достовірністю одержаних результатів, важливістю для науки та практики, науковою новизною дисертація відповідає паспорту спеціальності 242 – Туризм та вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44, а її автор, Згурська Юлія Вікторівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 242 – Туризм.

Опонент:

доктор економічних наук,
завідувачка кафедри економіки та туризму
Навчально-наукового інституту
ресторанно-готельного бізнесу та туризму
Донецького національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла Туган-
Барановського
Міністерства освіти і науки України

Ганна ГОРІНА

Підпис <i>Горіної Г.О.</i>
ЗАСВІДЧУЮ:
Відділ кадрів Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
<i>Горіної Г.О.</i>
« 19 » 06 2024 р.